

Länsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0610211 Potten

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av utpekade områden med höga naturvärden inom EU. Målet med nätverket är att hejda utrotningen av vilda djur och växter och hindra att deras livsmiljöer förstörs. Nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete med att bevara biologisk mångfald. Alla medlemsländer har ansvar att peka ut representativa områden för fåglar som är angivna i EUs fågeldirektiv (SPA) och för naturtyper och arter som är angivna i EU:s art- och habitatdirektiv (SCI/SAC). Genom utpekandet åtar sig länderna att långsiktigt bevara de utpekade naturvärdena i områdena. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en bevarandeplan. I några fall där Natura 2000-området också är naturreservat skrivs en kombinerad bevarandeplan och skötselplan. Bevarandeplanen ska innehålla en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras. Bevarandemålen formuleras utifrån de förutsättningar som de utpekade arterna och naturtyperna behöver för att de ska ha gynnsamt bevarandetillstånd i området. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper samt behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska också beskrivas. Informationen ska ligga till grund för förvaltning och tillståndsprövning enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. Uppgifterna skiljer sig i vissa fall från vad som är beslutat av regeringen och kommer av Länsstyrelsen i dessa fall att föreslås som ändringar till regeringen vid nästa revideringstillfälle. Förvaltning och tillståndsprövning ska utgå från den verkliga förekomsten av naturtyper och arter, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar denna, även om uppgifterna inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen som är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är i sig inte ett juridiskt bindande dokument varför formell reglering av skydd eller skötsel kan behövas t.ex. i form av beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som råder vid åtgärder eller verksamheter inom ett Natura 2000-område.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd kan även krävas för åtgärder utanför Natura 2000-området om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Inför en ansökan ska ett samråd hållas med Länsstyrelsen angående utformningen av tillståndsansökan och tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kräver tillstånd rekommenderas en tidig kontakt med Länsstyrelsen. Vid skogsbruksåtgärder hålls initialt ett samråd med Skogsstyrelsen. Information om Natura 2000 finns också på Länsstyrelsens webbsida eller genom kontakt med Länsstyrelsens enhet för naturvård på telefonnummer 010-224 70 00.

Foto: Länsstyrelsen Värmland

Överst vänster: violettkantad guldvinge, Dan Mangsbo - överst mitten: silvertärnor (D.M.) - överst höger: långskägg (D.M.)

nedtill vänster: vattendrag (D.M.) - nedtill höger: skog, Anders Tedeholm ©

Länsstyrelsen Värmland

651 86 Karlstad

010-224 70 00

www.lansstyrelsen.se/varmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610211 Potten

Kommun: Karlstad

Områdets totala areal: 2 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-11-02

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-12-29

Markägarförhållanden:

Privat.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2002-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet:

3160 - Myrsjöar

1166 - Större vattensalamander, *Triturus cristatus*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden:

Det främsta bevarandesyftet med detta område är att bevara naturtypen 3160 Myrsjöar och arten 1166 Större vattensalamander.

Motivering:

Potten är en permanent, solexponerad och fiskfri myrsjö som utgör lekplats för den fridlysta och utpekade arten större vattensalamander.

Prioriterade åtgärder:

Naturlig hydrologi och god vattenkvalitet ska säkerställas för bevarandet av myrsjön i sig och för denna i egenskap av livsmiljö för större vattensalamander. För större vattensalamander gäller

även att åtgärder ska genomföras som främjar en hög och varaktig solinstrålning i sektorn SO-SV, äldre variationsrik skog främst längs norra delen, förekomsten av död ved på marken och inslag av lövträd.

Beskrivning av området

Potten ligger 5 km nordost om Blombacka och är en liten permanent vattensamling som är omgiven av en gungflymatta av vitmossor. Vattensamlingen är utpekad som naturtyp 3160 Myrsjöar (0,1 ha). Enstaka småtallar finns runt vattenspegeln, annars är den närmaste omgivningen helt öppen. Potten omges utanför sumpskogszonerna helt av mer eller mindre brukad skogsmark med bestånd av olika åldrar. I nordöst finns ett kalhygge, delvis utanför och delvis inom området. En kantzon med träd är lämnad mot gungflyområdet. Tre gamla diken ansluter till tjärnen varav utloppsdiket i nordväst är det största. Närområdena är idag relativt fattiga på död ved och lövskog. Blockpartier finns endast i begränsad omfattning väster om tjärnen. Vattensamlingen utgör lekplats för den rödlistade och utpekade arten 1166 Större vattensalamander.

Vad kan påverka negativt

Se hotbild för respektive naturtyp och art under Negativ påverkan.

Bevarandeåtgärder

Följande bestämmelser och åtgärder bidrar på olika sätt till att utpekade naturtyper och/eller arter uppnår och bibehåller gynnsamt bevarandetillstånd i Natura 2000-området.

Gällande regelverk 2017:

- Svenska Natura 2000-områden utgör riksintressen enligt 4 kap. 8 § miljöbalken.
- Enligt första stycket i 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd enligt första stycket krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området. Innan en tillståndsansökan lämnas in ska samråd hållas med Länsstyrelsen m.fl. (enligt 6 kap 4 § miljöbalken).
- Med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken får tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av miljöbalken ska följas.
- För markavvattning råder tillståndsplikt enligt 11 kap. miljöbalken.
- Strandskyddet omfattar land- och vattenområden inom 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd enligt 7 kap. 14 § miljöbalken.
- Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2011:13) innebär krav på tillstånd för utsättning av fisk och vattenlevande kräft- och blötdjur.
- Anmälningsskydd eller tillståndsskydd för vattenverksamhet råder enligt 11 kap. miljöbalken.
- Större vattensalamander är fridlyst enligt artskyddsförordningen (2007:845).

Övriga bevarandeåtgärder:

Naturlig hydrologi och god vattenkvalitet ska säkerställas för bevarandet av myrsjön i sig och för denna i egenskap av livsmiljö för större vattensalamander. För större vattensalamander gäller även att åtgärder ska genomföras som främjar en hög och varaktig solinstrålning i sektorn SO-SV, äldre variationsrik skog främst längs norra delen, förekomsten av död ved på marken och inslag av lövträd. Skogsstyrelsen ska genom rådgivning medverka till att mängden död ved och lövskog ökar i närområdet.

Ett åtgärdsprogram för bevarandet och större vattensalamander och dess livsmiljöer genomfördes

under perioden 2006-2010.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet:

3160 - Myrsjöar

Areal: 0,07 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Myrsjöar är naturliga sjöar och småvatten med relativt näringsfattigt vatten brunfärgat av torv eller humusämnen och ett naturligt lågt pH på grund av påverkan från humussyror. Vegetationen är gles och ofta bestående av flytbladsväxter och akvatiska mossor. Stränderna är i huvudsak organogena med myrvegetation, gles starr och flytande vitmossebestånd som i regel bildar gungflyn. Naturtypen omfattar förutom sjön även stranden upp till medelhögvattenlinjen. Myrsjöar är normalt relativt små, ofta mindre än 10 ha och sällan över 50 ha. De förekommer i hela landet, framför allt på organogena och näringsfattiga jordar i myrrika områden samt i skogslandskapet.

För lokal förekomst se områdesbeskrivning.

För att den ingående naturtypen 3160 Myrsjöar ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetillstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Opåverkad hydrologi (ej reglerad, rensad eller dikad sedan lång tid).
- God vattenkvalitet med avseende på näringsämnen, miljögifter och grumlande ämnen. Vattnet ska vara naturligt näringsfattigt, humusrikt och svagt surt.
- Frånvaro av främmande arter eller fiskstammar.
- Konnektivitet (koppling till andra vattenmiljöer) inom och utanför vattensystemet.
- Skoglig kontinuitet i närmast anslutande skog.
- Typiska arter ska inte minska påtagligt.

Bevarandemål

Arealen myrsjöar (3160) ska vara minst 0,07 ha. Myrsjön och dess närmaste omgivning ska vara opåverkad från mänskliga ingrepp som dikning eller andra ingrepp som påverkar sjöns hydrologi eller hydrokemi. Strandvegetationen ska bestå av naturlig myrvegetation och örörd strandskog. Halten av näringsämnen i sjön ska vara naturligt låg och sjön ska vara naturligt lågproduktiv. Vattnet är påverkat av humussyror, naturligt surt och vanligtvis brunfärgat. Förekomst av typiska arter och karaktärsarter ska vara allmän. Främmande arter ska vare sig förekomma i strandzonen eller i vattnet.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot naturtypen är:

- Dikning av omgivande våtmark och gungfly, vilket kan påverka sjöns hydrologi och hydrokemi samt den naturliga strandvegetationen negativt.
- Skogsbruk i närområdet: avverkning av strandskog kan förändra hydrologi, lokalklimat och struktur i strandzonen. Vidare kan skogsbruk medföra ökad näringstillförsel och leda till igenväxning av kringliggande öppen myr.
- Försämrad vattenkvalitet med avseende på försurning, övergödning och miljögifter.
- Kalkning av omgivande våtmarker förändrar de fysiska och kemiska förutsättningarna för strandmiljöernas naturligt förekommande arter.
- Kalkning av naturligt sura (icke antropogent försurade) tillflöden och sjöar påverkar förutsättningarna för de arter som är anpassade till naturligt sura förhållanden.
- Reglering som påverkar naturliga vattennivåer och fluktuationer. Överdämning och/eller låga vattenstånd kan leda till erosion, försumpning och/eller igenväxning i strandzonen.

- Utsättning av främmande arter eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, medföra smittspridning och/ eller orsaka genetisk kontaminering.
- Exploatering av strandområdet är inte förenligt med att upprätthålla naturliga strandmiljöer.
- Utsläpp av föroreningar från punktkälla , t.ex. avlopp, täkt eller annan verksamhet riskerar att försämra vattenkvaliteten.
- Infrastrukturanläggningar kan orsaka grumling och utsläpp av miljöfarliga ämnen i diken och vattendrag uppströms.
- Broar och vägtrummor över in- och utflöden kan orsaka vandringshinder.

Bevarandetillstånd

Några sentida förändringar i miljön som har påverkat naturtypen myrsjöar negativt är inte kända. Data för förekomst av typiska arter och bedömning av naturtypen i fält saknas. Bevarandetillståndet bedöms som oklart.

1166 - Större vattensalamander, *Triturus cristatus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Större vattensalamander leker på våren i små till medelstora, permanenta vattensamlingar, som kan vara gårds- och branddammar, grusgropar, lertäkter, naturliga kärr, hållkar, avsnörda kustvikar eller skogstjärnar. Det är ovanligt att vattnen är mindre än 10 meter i diameter och grundare än 0,5 meter. Att vattnet är permanent är viktigt för den långa larvutvecklingen. Större vattensalamander är snäv i val av lekmiljö. Ofta finner man den i dammar utan att reproduktion förekommer där. Dessa lokaler verkar endast användas som tillfälliga rastlokaler. Lekvattnen bör vara fisk- och kräftfria eftersom larverna är utsatta för en kraftig predation från dessa djurgrupper. Frånvaron av fisk innebär också att det finns ett rikt utbud av lämplig föda (rygggradslösa djur). Flertalet av de svenska lekvattnen har hög mångfald av rygggradslösa djur och ofta även av vattenväxter som t.ex. olika arter av förgätmigej (*Myosotis* spp.), nate (*Potamogeton* spp.), och igelknopp (*Sparganium* spp.). Lekvattnen bör vara solbelysta så att de blir isfria tidigt på våren och håller en hög temperatur långt in på hösten. Svala och skuggade vatten med låga pH-värden (under 5,0) eller höga koncentrationer av kväve (över 0,13 mg nitrat/l; över 0,25 mg ammonium/l) tycks undvikas i reproduktionssammanhang. I bland annat Värmlands skogsbygder förekommer arten i dystrofa tjärnar som delvis omges av vitmossegungfly samt äldre grandominerad skog med lövinslag. Med undantag för lek- och larvperioden lever större vattensalamander på land. Djuren håller till under murkna trädstammar och stubbar, i smågnagargångar, under mossbeklädda stenar och i blockterräng, vanligen i fuktig huvudsakligen lövdominerad skog, men påträffas sällsynt även på öppen mark som t.ex. i fuktiga hagar med högvuxet gräs eller på vägar under vandring.

Vid inventering i Natura 2000-området Potten 2008 fångades 14 hanar i flaskfällor. Ingen inventering har gjorts i området sedan dess.

För att den ingående arten 1166 Större vattensalamander ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetillstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Permanent vattensamling.
- Naturliga omgivning med intakta strandvåtmarker och strandskog.
- God tillgången på lövträd/lövdominerad skog i lekvattnets närområde.
- Fisk- och kräftfritt vatten.
- Solexponering så att lekvattnen blir isfria tidigt på våren och håller en hög temperatur långt in på hösten.
- Landmiljö som är rik på håligheter, t ex smågnagargångar, håligheter under stenblock, murkna trädstammar eller stubbar.

För att den ingående arten 1166 Större vattensalamander ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetillstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Permanent vattensamling.
- Naturliga omgivning med intakta strandvåtmarker och strandskog.
- Tillgången på lövträd/lövdominerad skog ska vara god i lekvattnets närområde.
- Fisk- och kräftfritt vatten.
- Solexponering så att lekvattnen blir isfria tidigt på våren och håller en hög temperatur långt in på hösten.
- Landmiljön skall vara rik på håligheter, t ex smågnagargångar, håligheter under stenblock,

murkna trädstammar eller stubbar.

Bevarandemål

Arealen myrsjöar där arten större vattensalamander (1166) leker ska vara minst 0,07 ha. Arten ska förekomma i området. Vattensamlingarna som utgör lekplats och uppväxtområde för arten ska vara permanenta. Lekvattnet ska vara solexponerat i sådan grad att det blir isfritt tidigt på våren och håller hög temperatur långt in på hösten. Vattnet ska vara fritt från fisk, kräftor och främmande arter. pH ska vara gynnsamt (över 5). Vattnet ska inte vara övergött eftersom syrefattiga förhållanden då kan uppstå och påverka ägg- och larvutveckling hos arten negativt. Lekvattnets hydrologi ska vara opåverkad. Landmiljön ska vara rik på håligheter t.ex. gnagargångar och små håligheter under stenblock, murkna trädstammar eller stubbar.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot arten är:

- Habitatförstöring genom ändrad hydrologi. Leklokaler kan försvinna genom dikning och dränering.
- Arten är känslig för avverkning av gammal lövdominerad skog.
- Arten försvinner ofta när pH understiger 5,0.
- Övergödning kan bidra till perioder av syrebrist vilket har en negativ inverkan för överlevnaden av ägg och larver.
- Höga nitrithalter eller låg alkalinitet medför att lekvattnen blir obrukbara för arten.
- Inplantering av fisk och kräftor medför starkt försämrad nyrekrytering.
- Barrskogsplantering eller igenväxning runt annars lämpliga lekvatten medför bl.a. beskuggning som fördröjer eller omintetgör överlevnadsmöjligheterna för larverna.
- Habitatbrist och fragmentering är ett problem då arten har en begränsad spridningsförmåga. Goda förutsättningar för långsiktig överlevnad nås först vid dammtätheter om 4 dammar/km². Mycket pekar på att den större vattensalamandern kräver fungerande metapopulationsdynamik för långsiktig överlevnad i ett givet område.

Bevarandetillstånd

Inga kända sentida förändringar i miljön har påverkat den större vattensalamandern och dess livsmiljö negativt. Vattensamlingen är permanent, väl solexponerad och fiskfri. Trots diken som ansluter till tjärnen och begränsad omfattning av död ved, lövskog och blockpartier observerades 14 större vattensalamandrar 2008. Bevarandetillståndet bedöms som gynnsamt.

Utvecklingsmark

Skogen sydost och nordväst om sjön är utvecklingsmark med målnaturtypen 9010 Taiga, 0,96 ha. Sjöns omgivande gungflymatta är utvecklingsmark med målnaturtypen 7140 Öppna mossar och kärr 0,43 ha. På sikt kan skogen utvecklas till naturtypen Taiga 9010. Med restaurering kan sjöns omgivande gungflymatta utvecklas till naturtypen Öppna mossar och kärr 7140.

Dokumentation

Följande underlag har använts vid sammanställningen av bevarandeplanen:

- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2006. Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610211 Potten. Fastställd 2006-03-15.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2010. Uppföljningsinventering av Natura 2000-områden med större vattensalamander (*Triturus cristatus*) i Värmlands län 2010.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2012. Regional miljöövervakning- större vattensalamander.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2016. Basinventering inklusive kompletterande inventeringar, bedömningar och kvalitetssäkring av Natura 2000-områden. Opublicerat.
- Naturvårdsverket. 2007. Åtgärdsprogram för bevarande av större vattensalamander. Rapport 5636. Stockholm.
- Naturvårdsverket. 2011. Art- och naturtypsvisa vägledningar. 1166 Större vattensalamander. 3160 Myrsjöar. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddade-omraden/Natura-2000/ [2016-10-19]
- Naturvårdsverket. 2016. Kartverktyget skyddad natur. <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/> [2016-10-19]
- Niesel, J. & Berglind, S-Å. 2003. Habitat och hotsituation för större vattensalamander (*Triturus Cristatus*) - sammanställning och utvärdering av inventeringar i Värmlands län 1991-2003. Rapport 2003:16. Länsstyrelsen i Värmlands län.

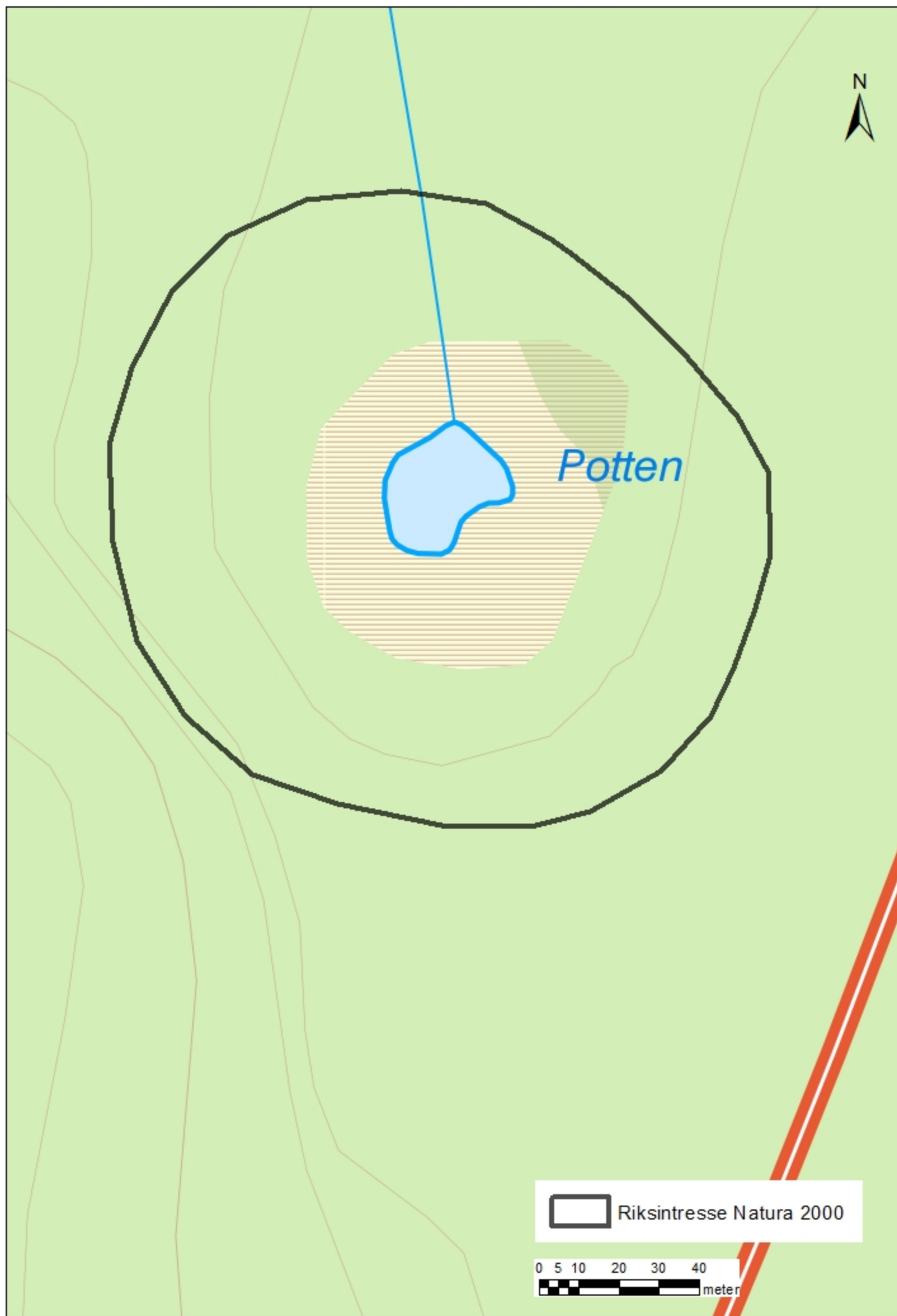
Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning
3. Naturtypskarta

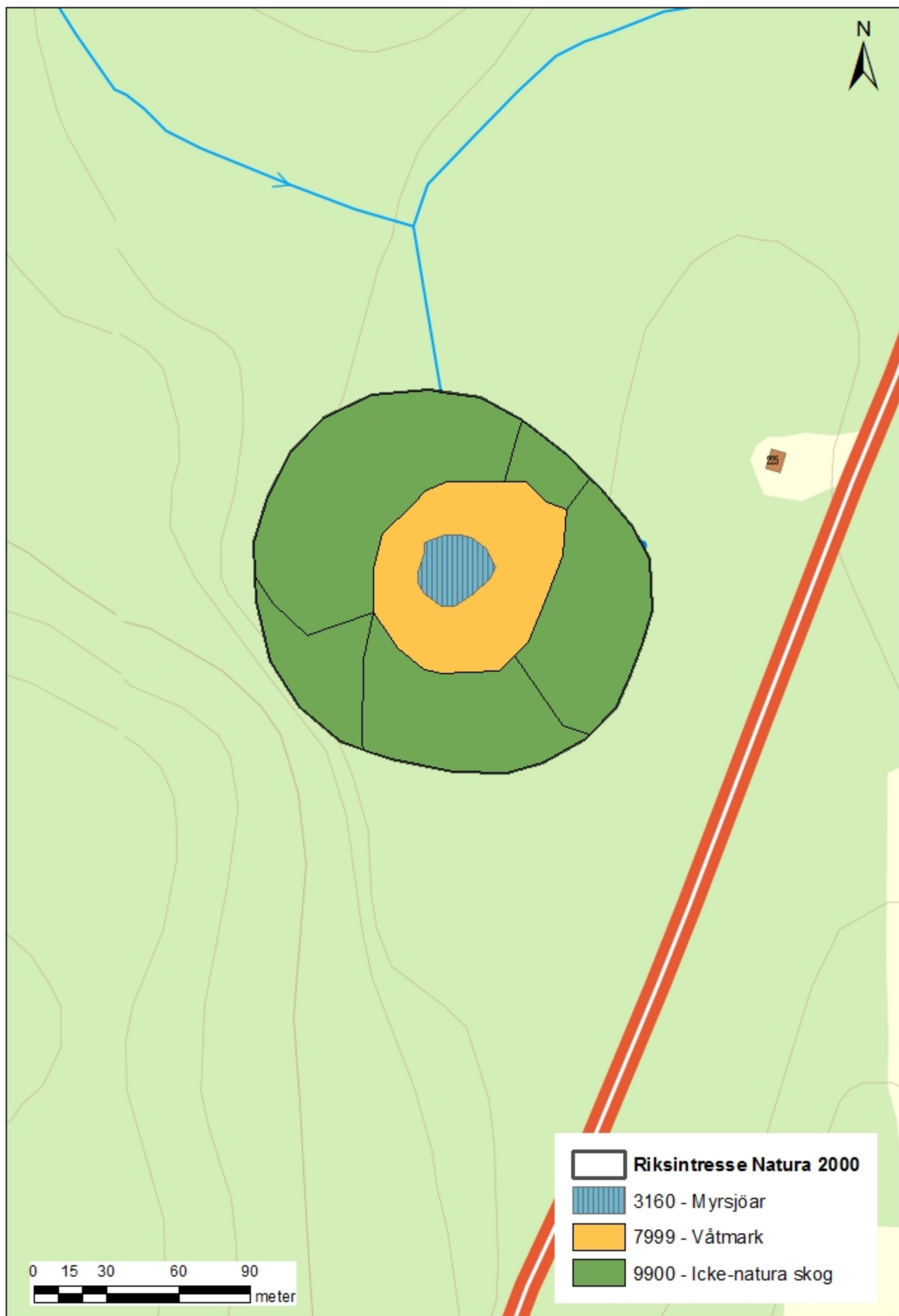
Bilaga 1. Översiktskarta med markering för Natura 2000-området Potten

Bilaga 2. Karta med Natura 2000-områdets avgränsning

Bilaga 3. Naturtypskarta för Natura 2000 - området Potten

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland